

Myrmecophila LAN TỖ KIẾN

Cách đây khoảng 20 năm, khi đến hội Hoa Lan Southern California Orchid Species họp tại thư viện thành phố Placentia, tâm trí của tôi hoàn toàn bị cuốn hút bởi một cây lan rất lạ. Thân to và cong như chiếc sừng bò, dài khoảng 40 phân, màu vàng sáng với chum lá trên ngọn. Dò hoa cao gần 2 thước với những cánh hoa xoắn lại màu hồng tím và chiếc lưỡi màu vàng có những vân tím thực là bắt mắt.

Ảnh: nv-os.org

Ảnh: www.slippertalk.com

Bảng tên thấy đề là *Schomburgkia tibicinis*, một giống lan mọc ở Mễ Tây Cơ và các nước Trung Mỹ như: Belize, Honduras, Guatemala, Costa Rica và Panama v.v...

Loài lan này gồm chừng 10 giống, thoát tiên được xếp vào loài *Schomburgkia*. Sau đó vào năm 1917, Robert Allen Rolfe tách ra thành một loài mới: *Myrmecophila* bởi vì cấu trúc của loài này và *Schomburgkia* hoa lá tuy có hơi giống nhau, nhưng loài *Myrmecophila* thân dài, gốc lớn, hình dáng khác hẳn *Schomburgkia* với thân hình thoi. *Myrmecophila* có ý nghĩa liên quan đến giống kiến, vì những cây lan này thường có kiến đến làm tổ ở trong thân cây, nhưng cho tới ngày nay có nhiều người vẫn dùng tên cũ.

Vào thời gian 1995, những cây *Myrmecophila* hiếm thấy trên thị trường, cho nên giá một cây *Mcp. tibicinis* chỉ có 2-3 thân không hoa cũng phải trên dưới \$100 và tôi phải mất trên một tháng mới tìm thấy ở vườn lan Birds Rock Tropical ở Encinitas. Vườn lan này trước kia chuyên bán những cây lan nguyên giống (species) và những cây Brommeliad (dứa kiếng đủ màu) nằm ở giầy đồi trọc phía bên trái của xa lộ 5, nhưng sau đó khu này bị giải tỏa nhường chỗ để xây cất những căn nhà mới, đây đủ tiện nghi.

Hôm đó chúng tôi tới hơi sớm, nên phải ngồi đợi ở ngoài bãi đậu xe, chừng nửa tiếng sau mới có một nữ nhân viên tới mở cửa. Bà này biết chúng tôi là những khách hàng quen thuộc, nhất là ngày hội hoa lan tại Quail Gardens ở Encinitas, không năm nào vắng mặt chúng tôi. Bà nói muốn mua lan, phải chờ chủ nhân tới mới có chìa khóa mở cửa và nhất là bà không biết gì về lan và giá cả ra sao...

Cũng xin nói thêm là vào thập niên 1990 là những năm đẹp đẽ nhất của đời tôi. May mắn thoát khỏi gông cùm hiểm độc, dã man của công sản, một chủ nghĩa man rợ dối trá, tôi được hít thở bầu không khí tự do và sinh sống tại một cường quốc giàu mạnh nhất thế giới. Sau 17 năm làm việc, tôi về hưu vào năm 65 tuổi với số tiền hưu trí đủ cho một cuộc sống bình thường. Sức khỏe vẫn còn khả quan và đây là lúc tôi cảm thấy như là đang sống một cuộc đời mới. Nhà cửa ổn định, không phải lo lắng về kinh tế gia đình, không bận bịu vì con, vì cháu cho nên tự do thong thả vui chơi, làm những gì mình mong muốn từ lâu, cho nên giá vẽ, vườn lan và ngao du đây đó là những thú vui còn lại.

Không biết ai đó đã có một câu thật chí lý:

“Hạnh phúc nhất là làm được những gì mình mong muốn.”

Thêm vào đó tôi may mắn gặp được một người bạn trẻ là người đồng hương và đồng sở thích. Phạm Văn Nam hay Daniel Phạm vốn là một nhà địa ốc, tiền bạc dư dả, con cái đã thành đạt, nhà có vườn rộng mênh mông tại Westminster lại thêm thú sưu tầm các loài lan lạ cho nên có hàng ngàn cây nuôi trong nhà kính. Ngày đó chúng tôi là một cặp bài trùng, rong ruổi tầm lan khắp nơi, có mặt tại các hội hoa lan và vườn lan từ San Luis Obispo, Santa Barbara cho tới San Diego và tới ranh giới tiểu bang Arizona, không nơi nào vắng mặt chúng tôi...

Khoảng nửa tiếng sau, chủ nhân mới đến và khi hỏi tới cây Myrmecophila, chúng tôi hơi thất vọng vì ông chỉ có một cây và không muốn bán. Nhưng khi nhận ra tôi là một người trong ban tổ chức của Fascination of International Orchids Show tại South Coast Plaza và qua những bức tranh vẽ hoa lan đã trưng bày trong những năm vừa qua, ông đổi ý và để lại cho tôi với giá “hữu nghị” \$100 với câu thông:

“Kỳ tới tôi sẽ mua một bức tranh của ông, nhưng phải bớt cho tôi 50% đấy nhé.”

Tôi hề há trả tiền và nói đùa:

“Tôi sẽ đặc biệt bán cho ông với giá 75% off, sau khi đã tăng lên 50%.”

Ảnh: www.flickr.com

Mang cây lan về nhà, tôi nâng niu tưới bón và phân thưởng vào năm tới là thêm 2 cây con khỏe mạnh và đều nở hoa cùng một lúc.

Một năm sau tôi mới kiếm thêm được cây *Myrmecophyla thompsoniana*. Cây này thân nhỏ và ngắn hơn cây *Mcp. tibicinis* rất nhiều. Thân màu xanh lá mạ và hoa màu vàng tuy không hấp dẫn nhưng cánh hoa mềm mại uốn cong khá đẹp.

Vài năm sau tôi kiếm thêm được cây *Myrmecophyla brysiana*. Cây này gần giống như cây *Mcp. tibicinis*, sắc hoa màu vàng nâu nhưng có điểm dị biệt là cấu trúc ở lưỡi hoa là chỉ có 3 đường gân nổi lên, trong khi hoa *Mcp. tibicinis* có tới 5-7 đường.

Ảnh: www.flickr.com

Những cây khác gần như không bao giờ thấy bóng, ngoại trừ những hình ảnh dưới đây của trang Orchids Species:

Myrmecophila albopurpurea

Myrmecophila exaltata

Myrmecophila galeottiana

Myrmecophila humboldtii

Myrmecophila wendlandii

Sau bao nhiêu biến đổi thăng trầm, những cây lan yêu quý của tôi không biết bây giờ lưu lạc phương nào? Đôi khi máu anh hùng rom chột lại nổi lên, muốn tạo dựng một vườn lan khác cho thỏa cơn ghiền, nhưng bà vợ đã phán một câu xanh rờn:

“ Thôi đi ông ơi! Sắp sửa thành ông lão 90 mươi rồi. Huệ đã không nuôi nổi, còn nói gì đến lan nữa. Hãy chịu khó đến những hội hoa lan mà nhìn, mà ngắm cho thỏa thích, chứ không được mua đấy nhé!”

Nghe lệnh bà xã mà buồn 5 phút, tôi tự an ủi bằng một câu:

“Mua lan dễ ợt, trồng lan cũng không khó, nhưng đi xem lan mà không mua mới là tài nghệ thượng thừa.”

Bolsa 9-2016